

»FOLKLORNA DEJAVNOST MI JE PRIRASLA K SRCU«

POGOVOR Z JANEZOM ERŽENOM

PRIPRAVIL: BOJAN KNIFIC

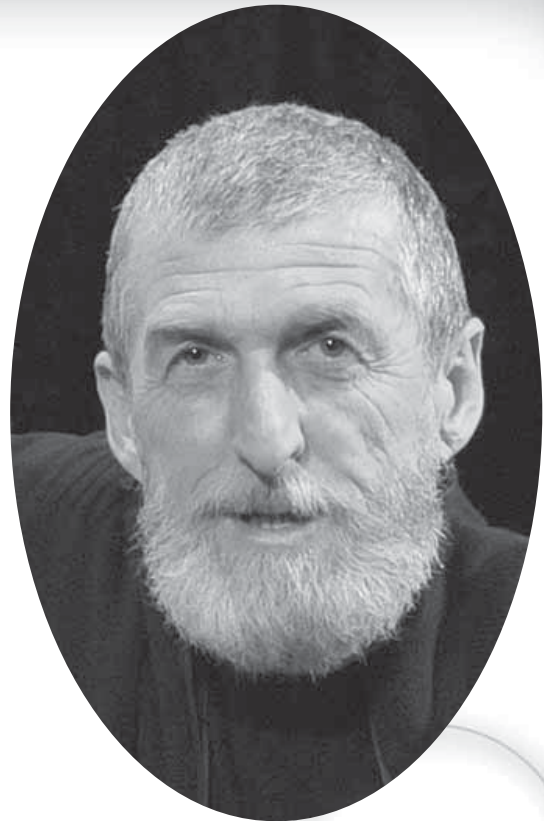
Jeseni 2010 se je upokojil sodelavec Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti Janez Eržen. Mnogi ga poznate predvsem prek fotografij, objavljenih v *Folklorniki* in na drugih mestih, a oblikoval je tudi številna priznanja, ki so jih skupine prejemale na državnih srečanjih, opravljal mnoga javnosti manj opazna dela, s folklorno dejavnostjo pa je bil povezan tudi drugače. *Folklorniku* je »dal« naslovnico, folklorni dejavnosti pa zares obsežen arhiv s fotografijami.

Bil si presenečen, da sem te povabil k intervjuju. Res je, da nikoli nisi bil član kakšne folklorne skupine, ampak to, da se ti je pobuda, da s teboj opravim intervju, zdela nenavadna, je presenetila tudi mene. Čeprav nisi bil neposredno vključen v folklorno dejavnost, se je tvoje delo vendarle kar dolgo obdobje z njo intenzivno prepletalo. Kako se je začelo?

V rani mladosti sem komajda vedel, da folklorne skupine sploh obstajajo. Treba je vedeti, da je v tistem času televizija šele osvajala naše domove z enim programom nekaj ur na dan. Nastop folklorne skupine si lahko videl le na kakšni večji prireditvi, ki pa jih takrat ni bilo ravno veliko, prav tako tudi ne folklornih skupin. Z marsičim sem se v mladosti ukvarjal, še najbližje pa mi je bilo gledališče, saj je bil oče režiser krajevne gledališke skupine in igralec Prešernovega gledališča v Kranju. To me je spodbudilo, da sem se tudi sam vključil v kulturno društvo, v mladinsko organizacijo, k tabornikom in se začel izobraževati na raznih seminarjih. Očitno sem bil iz pravega testa in leta 1975 so mi ponudili funkcijo tajnika Zveze kulturno-prosvetnih organizacij v Kranju. Kar naenkrat sem bil obkrožen z množico kulturnih društev in z različnimi dejavnostmi, s katerimi so se ukvarjala.

Potem se je pa začelo. Veliko truda je bilo potrebnega, pa dobre volje in spoštovanja do vseh tisočev ljubiteljev, ki so delovali na kranjskem območju. To je prineslo rezultate. Vesel sem, da sem Kranj zapustil z rekordnim številom društev in njihovimi uspehi ter z izobraževalno dejavnostjo, ki je preseгла vse meje. Katera izpostava se lahko še pohvali z vsakoletnimi petintridesetimi oddelki raznovrstnih celoletnih izobraževalnih kulturnih programov, v katere so zahajali mladi? Takratni kranjski ekipi je to uspelo.

Tudi na folklornem področju je šel razvoj hitro pot. Skupine so se množile kot za šalo. V nobeni občini v Sloveniji jih ni bilo toliko. Množičnost pa je pomenila (poleg težav) tudi zdravo konkurenco in posledično hud boj za zanimivost in kakovost programov, kar je spet sprožilo zanimanje za izobraževanje in raziskovanje ljudskega izročila. Z njimi sem se kalil tudi sam. Imel sem srečo, da sem lahko mnogo skupin spremljal na več

Avtoportret. (Foto: 21. 7. 2006.)

festivalih po takratni domovini in tujini. Tako sem imel priložnost spoznavati tuje folklorne skupine, njihove programe, kulturo drugih narodov in nenazadnje organizacijo velikih prireditev. Folklorna dejavnost mi je prirasla k srcu in hkrati z njo zavedanje, kako pomembno je ohranjanje ljudskega izročila.

V Kranju si na Zvezi kulturnih organizacij, kasneje na Skladu za ljubiteljske kulturne dejavnosti in nazadnje na Javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti delal 28 let. Koordiniral si tudi delo vseh gorenjskih izpostav JSKD. Mnogi, ki so bili že v osemdesetih letih vključeni v folklorno dejavnost, bi se strinjali, da je bila to zlata doba razvoja organiziranega ljubiteljstva na Gorenjskem. Tudi sam mislim, da je bila tedaj organiziranost na Gorenjskem daleč nad slovenskim povprečjem. Kako ti je to uspelo?

Na začetku so bile občinske organizacije zaprte v svoje vrtičke. Povezav s sosednjimi skorajda ni bilo, pravzaprav se niti poznali nismo med seboj. Šele po enem letu opravljanja funkcije na Zvezi kulturno-prosvetnih organizacij Kranj sem ugotovil, da je v Škofji Loki na mestu, enakem mojemu, zaposlen nekdo, ki ima enako ime, enak priimek, enako funkcijo in je le-to nastopil na isti dan kot jaz. Takrat sem se odločil, da tako ne gre več naprej. Zaposleni na zvezah smo se začeli povezovati in organizirati medobčinska srečanja in revije za vsa tista področja, ki so imela dovolj skupin in programov za tovrstne predstavitve. Takih revij je bilo iz leta v leto več, selekcija je bila vse strožja, ugotovili pa smo tudi, da potrebujemo skupna strokovna izobraževanja. Bili smo vzor ostalim regijam in nemalokrat sem moral na raznih srečanjih pojasnjevati, kako smo organizirani in kako nam uspevajo taki rezultati. O vsem tem obstajajo dokumenti. Tu se je tudi rodil

piramidni prireditveni sistem za večino področij, vključujoč občinsko, regijsko in državno raven. Res smo delovali kot velika srečna družina, polna energije. Pa za to nismo bili zaslužni le zaposleni na zvezah. Vedno sem bil prepričan, da bo vse skupaj delovalo le v tesni povezanosti s tistimi, ki so gonilne sile na posameznih področjih. Kakšen smisel bi imele moje objektivne ali subjektivne odločitve, če bi ob tem brez besede ostali izvajalci programov. Pa še nekaj je bilo zelo pomembno. Vsi smo vse videli, se o tem pogovarjali, analizirali in pripravljali izhodišča za prihodnost ter se udeleževali državnih srečanj. Le tako smo lahko ocenjevali, koliko je vreden lastni vrtiček in kam kakovostno sodi. Če se omejim zgolj na Kranj, moram reči, da smo takrat imeli res veliko skupin na vseh kulturnih področjih, ki so sodile v sam državni vrh. Danes je precej drugače, res škoda.

Spomnim se, da ste v osemdesetih letih 20. stoletja v Kranju pripravljali odmevne seminarje, namenjene vodjem folklornih skupin, na katere ste vabili praktično vse Gorenjce. Spomnim se seminarja, na katerem sta Branko Fuchs in Nežka Lubej predstavljala delo z otroki. Verjetno je bilo še več podobnih. Kakšne spomine imaš na ta čas in na tedanje razmere v folklorni dejavnosti?

Vse to se je rodilo iz potreb in na željo kranjskih folklornih skupin. Da pa ne bi vse ostalo zaprto v lokalni krog, smo obisk teh seminarjev ponudili še vsem ostalim skupinam na Gorenjskem, ki jih je bilo premalo, da bi v lastnih okoljih pripravljale podobna ali enaka izobraževanja. Odziv je bil presenetljiv že na začetku, zato smo tako aktivnost nadaljevali. Seveda se z lepimi občutki spominjam vseh dogodkov, ki so bili tako toplo sprejeti pri tistih, ki so jim bili namenjeni. To človeku da energijo za delo v prihodnje.

Zagotovo so bile razmere, v katerih so delovale folklorne skupine nekoč, precej drugačne od današnjih. Boj za vsak kovanec ni bil tako neusmiljen kakor danes, podjetja in šole so omogočale svojim zaposlenim odsotnost zaradi pomembnih nastopov, še več, bile so ponosne na njih in jih tudi finančno podpirale. Takrat skorajda ni bilo folklorne skupine, ki ne bi bila pobratena s kakšno drugo skupino v nekdanji Jugoslaviji ali v tujini. Res je tudi, da je bila samozadovoljnost skupin kar močno prisotna. Časi so se spremenili in z njimi tudi razmišljanje vodij ter posledično razmere za delovanje. Zelo me veseli, da se danes, v tem hudem navalu amerikanizacije, mladi v tako velikem številu obračajo k svojim koreninam kot še nikdar. Je bilo v Sloveniji že kdaj toliko folklornih skupin, je bilo že kdaj na seminarjih toliko mladih ljudi, ki se želijo spoznati z ljudsko zapuščino? To je razveseljivo. Pogrešam pa takratno vzdušje, ko je bila folklorna skupina sodelujočim drugi dom. Tam so se srečevali, prijateljevali ... Danes pa po »opravljenem delu« vsak takoj odhiti v svojo smer. Taka je pač usoda tempa življenja enaindvajsetega stoletja.

Tedaj si občasno pomagal Jožici Debelak, ki je vodila zelo uspešno otroško skupino na Osnovni šoli Jakoba Aljaža v Kranju. Kako je prišlo do tega sodelovanja?

Upam si reči, da so bile takrat v Sloveniji štiri otroške skupine ali bolje rečeno voditeljice, ki so močno izstopale. Poleg Jožice še Nežka Lubej v Mariboru, Majda Nemanič v Novem mestu in Mojca Lepej v Kopru. Kapo dol pred Jožico. To, kar je ona

naredila s svojo strokovnostjo in energijo na folklornem področju, je vredno vsega spoštovanja. Bila je prava vzornica drugim mentorjem in mama svojim mladim plesalcem. Pravzaprav so bili vsi člani njene družine močno vpeti v ohranjanje ljudskega izročila. Po strokovni folklorni plati ji nisem mogel kaj prida pomagati, sem ji pa včasih priskočil na pomoč pri postavitvi njenih idej na oder. Še posebno je bila vesela moje pomoči na nastopih oziroma gostovanjih. Zares lepo sva sodelovala in popolnoma sva zaupala drug drugemu; ona je prevzela odgovornost za izvedbo programa, jaz pa za (so)organizacijo poti in komuniciranje z organizatorji festivalov in drugih prireditev. Veliko sva prepotovala skupaj. Obema je najbolj ostalo v spominu gostovanje v Londonu in nekajletno sodelovanje s češko otroško folklorno skupino Šateček. Najino prijateljstvo je živo še danes in včasih veselo obujava spomine.

Enkrat si opravljal tudi vlogo strokovnega spremljevalca na srečanjih otroških folklornih skupin Gorenjske. Tedaj si vodje otroških folklornih skupin, ki so se pogosto lotevali poustvarjanja otroških iger, zelo nevsiljivo in jasno opozarjal na nedoslednosti v njihovih programih. Še danes se spominjam, da so bili ti pogovori zelo drugačni od tistih, ki smo jih bili do takrat vajeni. In znal si nas prepričati, da je folklorna dejavnost hkrati gledališka dejavnost. Bi se še strinjal s tem?

Seveda, saj stalno prepričujem vodje, da je pri vsaki postavitvi programa na oder treba upoštevati tudi zakonitosti gledališča. Premalo je, da skupina obvlada plesne korake in se odene v lepe kostume ter kolikor toliko lepo zapoje.

Gledališkim prvinam je bilo morda prav po tvoji zaslugi v okviru izobraževanj na Gorenjskem posvečenih več seminarjev kot drugje v Sloveniji. Predavali so Matija Milčinski, Alenka Bole Vrabc, Nina Skrbinšek ... Se ti še vedno zdi, da imajo vodje folklornih skupin premalo znanja s tega področja? Ali pa je morda huje, da se sploh ne zavedajo, da bi to znanje potrebovali?

Ja, še vedno. Moram pa priznati, da se stvari obračajo na bolje. Vodje se iz leta v leto bolj zavedajo, kje so njihove šibke točke.

Janez Eržen s sodelavci v njemu posebno ljubih gorah – na Triglavu. (Foto: 16. 8. 2006.)

Bojim pa se, da so prehitro zadovoljni s tem, da je njihova skupina osvojila tisto, kar so jim sami sposobni dati. Nihče ni vseved. Vodje premalokrat povabijo k sodelovanju tiste, ki bi jim lahko pomagali, da bi njihov program zasijal v popolnosti. Poglej, spoznali so, da je nabava novih kostumov predraga stvar, da bi se je lotili z levo roko. Vsi prihajajo po nasvete in pomoč. Rezultati so presenetljivi. Poglej na kakšni ravni so bile skupine pred desetimi, da ne rečem pred dvajsetimi leti. Prav tako bi lahko izkoristili pomoč tistih, ki se bolje od njih spoznajo na gledališče, na gib itd., kaj šele, da bi program nadgradili z lučjo, zvočnimi efekti, rekviziti ... Ne bojim se, tudi na tem področju se bodo stvari spremenile, ne moremo pa pričakovati, da se bo to zgodilo čez noč.

Vrniva se k tvoji službeni poti. Do leta 2001 si bil zaposlen v Kranju, potem pa si zaradi sprememb zakonov in normativov glede izobrazbe moral Kranj zapustiti in začeti delo v Ljubljani. Je bilo težko?

Sploh ne. Po toliko letih dela na enem mestu človek potrebuje spremembe. Sem pa vesel, da je direktor spoznal, kako pomembno je področje dokumentiranja dogajanja. Za nami bo ostalo samo tisto, kar je zapisano in posneto v taki ali drugačni obliki. Vse drugo se preprosto ni zgodilo. Zanašanje na prenašanje ustnih informacij iz roda v rod sodi v neko drugo zgodovinsko obdobje. Temu področju sem v Kranju posvečal veliko pozornost. To je opazil tudi direktor in me povabil v Ljubljano. Osem let sem z veseljem opravljal delo fotografa dokumentalista in mislim, da sva bila na koncu oba ponosna na vse zbrano gradivo in odziv okolja na to. Rad bi dodal še to, da sem pri svojem delu imel popolnoma proste roke in zaupanje vodstva sklada. Nisem pa pričakoval tako pozitivnega odnosa sodelavcev na izpostavah in kulturnih društvih. Vseskozi sem se zavedal, da vse zbrano gradivo ni namenjeno le policam v omarah. Ni ga, ki bi mi očital, da ni dobil, kar koli si je iz tega arhiva zaželel. Veliko mojih fotografij je bilo objavljenih tudi v raznih medijih, na nacionalni TV, v učbenikih, spletnih straneh itd.

Edina stvar, s katero se vse do konca nisem mogel sprijazniti, je bila sedemdeset kilometrska pot od doma do službe in nazaj. Vzrok vam vsak dan povejo na radiu v prometnih informacijah.

Leta 2002 je tedanja svetovalka za folklorno dejavnost Meta Benčina zbolela, tebi pa so poleg ostalega dodelili še njeno delo. Spomnim se, da si tedaj organiziral zelo prijetno državno srečanje otroških folklornih skupin v Bohinju in še mnogo drugega, kar si verjetno povzel po dotedanji praksi. Si tedaj vedel, da je to delo zgolj začasno in da se s folklorno dejavnostjo v nadaljevanju ne boš ukvarjal bolj intenzivno? Idej ti verjetno ni manjkalo.

Janez Eržen pred odrom v Beltincih. (Foto: Sonja Levičar, 31. 7. 2011.)

Ne, ni mi manjkalo idej, vendar je za tako delo potrebno strokovno znanje. Tega pa nisem imel. Ne bi bilo dobro, da bi tako dejavnost vodil nekdo z le organizacijskimi sposobnostmi. Zato sem bil v dobro dejavnosti pripravljen zapolniti trenutno kadrovsko vrzel, več pa ne. Treba je upoštevati tudi to, da sem bil takrat še polno zaposlen v Kranju. Prav vesel sem, da je sklad kar hitro razrešil problem in da si to mesto zasedel ti. Pa ne le zasedel. Vsi priznavajo, da se je s tem na folklornem področju zgodila prava pozitivna revolucija.

Vsi, ki poznajo *FolklorNIK* ali se tudi sicer ukvarjajo s folklorno dejavnostjo, te verjetno najbolj poznajo po fotografijah. Od kod ta ljubezen?

Temu bi težko rekel ljubezen. Moja ljubezen je pri lutkah. Fotografija mi je pač pri srcu še iz mladih dni. Takrat sva s prijateljem imela neki star fotoaparatus, povečevalnik in potrebne kemikalije. Potem sva pa letala po vasi, fotografirala vse, kar je bilo mogoče, na hitro razvila film in naredila fotografije. V tistih časih je tisti, ki je imel fotoaparatus, navadno imel film v aparatu kakšne pol leta, preden ga je poslikal, potem pa je čakal na fotografije še dodatnih štirinajst dni. Midva sva za to rabila dve uri. Potem sem se včlanil v Foto-kino klub v Kranju in se podrobneje seznanil s fotografijo. Veliko kasneje sem dobil tudi prvo filmsko kamero in postal še član Minifilma v Ljubljani. Tako se je začelo, končalo pa z mojim zadnjim delovnim mestom.

Katero koli delo sem sprejel, sem vanj vedno vložil vse svoje sposobnosti. Polovičarstva ne maram. O rezultatih pa ne morem soditi sam. Včasih človeku uspe, drugič ne. Pri fotografiranju prireditev se nisem nikdar zadovoljil z nekaj splošnimi posnetki. Vedno sem hotel zabeležiti nekaj več, dušo prireditve in najti čim več pogledov, ki so drugim skriti ali pa jih ne opazijo. Moraš pa začutiti tudi tisto energijo, ki jo izvajalci programa posredujejo gledalcem. Če je ni, bo skupaj z gledalci ostal hladen tudi fotoaparatus. Za dobre rezultate so potrebne tudi primerne razmere. Teh pa po naših dvoranah ni ravno v izobilju.

Si morda kdaj preštel, koliko fotografij si naredil in ohranil bodisi v fizični ali računalniški obliki?

Koliko sem jih naredil, ne vem, vem pa, da sem jih v osmih letih shranil okrog sto tisoč. Veliko sem jih izločil pri dokončnem urejanju arhiva, nekaj več, kot je potrebno, pa sem jih ohranil iz preprostega razloga, da »od viška ne boli glava«.

Fotografiral si nastope številnih izjemno raznovrstnih skupin, zanima pa me, v čem se fotografiranje folklornih skupin razlikuje od fotografiranja drugih?

Zelo velika razlika je med posameznimi zvrstmi. Pri gledaliških predstavah imam zares veliko časa za nastavitve fotoaparata in iskanje kadrov v primerjavi s plesnimi koreografijami, ki praviloma trajajo le dve ali tri minute. Pri teh je tudi gibanje na odru praviloma zelo hitro. Nastopi pevskih zborov so statični, kar pomeni, da moram jaz iskati čim različnejše pozicije za fotografiranje, zanimive izraze nastopajočih in zborovodij, pri tem pa čim manj motiti obiskovalce, da o pevcih niti ne govorim. Fotografirati okamnele pevce z zaprtimi usti in upati na uspešne posnetke, je jalovo dejanje. Če pa je na prireditvi prisotna tudi televizija, se razmere za fotografiranje še dodatno spremenijo. Nastopi folklornih skupin imajo spet svoje posebnosti. Tu je število nastopajočih zelo veliko in zasedajo celotno prizorišče, poleg tega pa prekrivajo drug drugega. Praviloma nosijo tudi pokrivala, kar velikokrat povzroči, da so obrazi več ali manj v temi, oblačila so temna z veliko beline, k temu dodajmo še neprimerno osvetlitev prizorišča, pa še ta je nemalokrat usmerjena pod noge plesalcem v središču odra, in dobimo vse elemente, ki fotografu omogočajo vse drugo kot narediti soliden posnetek. Seveda so tudi svetle izjeme, ko človeku zaigra srce in lahko naredi celo serijo dobrih fotografij. Je pa zelo dobrodošlo, da fotograf kolikor toliko pozna posamezno dejavnost. Če v sebi ne čutiš plesa, gledališča, glasbe, potem si na koncu prireditve težko zadovoljen z rezultati svojega dela.

Na terenu si vedno znova postavljen v različna, fotografiranje bolj ali manj primerna okolja. Je drugače, če folklorno skupino fotografiraš v dvorani ali pa na zunanjem odru?

Razlika je v razmerah. Kako je v dvorani, sem že omenil, zunaj pa si odvisen od okolja, kjer prireditev poteka. Poglejva Beltince. Srečanje poteka v lepem parku, v enkratnem vzdušju in praviloma v sončnem vremenu. Oder je postavljen pod košata drevesa, skozi katera padajo prameni močne sončne svetlobe na nastopajoče. Sonce sije pod kotom ravno v obraze gledalcev in v objektivne tistih, ki fotografiram. Gledalci vedo le to, da jim

je zelo vroče, fotoaparatus pa se odziva drugače. Človeško oko tudi ne zazna, da je svetloba pri pogledu na oder z leve strani popolnoma drugačna kakor z desne ali od zadaj. Zatorej je pri takem fotografiranju treba imeti nekaj izkušenj, hitre prste za pravočasne nastavitve aparatusa in hitre noge, da posamezno skupino lahko fotografiraš iz raznih zornih kotov. Če to zamudiš, lahko ujameš le še aplavz.

Pri fotografiranju si nemalokrat negodoval nad neustrezno odrsko razsvetljava. Jo je mogoče urediti tako, da je dobra za fotografa in za občinstvo hkrati?

Seveda. Današnji fotoaparatusi so tako občutljivi, da ne potrebujejo nikakršne drugačne osvetlitve od tiste, ki je namenjena gledalcem. Problem je v tem, da je ta slednja največkrat slaba. Pa ne govorim o jakosti svetlobe, ampak o neprimerni usmeritvi. Popolnoma razumem, da so predvsem vaše dvorane tehnično zelo slabo opremljene. Pa tudi to velikokrat ne bi bilo potrebno, če bi se odgovorni le malo bolj zavedali pomembnosti osvetlitve prizorišča in da bi takrat, ko adaptirajo prostore, koga povprašali za nasvet in ne kupovali neonskih cevi ter reflektorjev za igrišča.

Večji problem je v prostorih, ki imajo zadovoljivo opremo, a je ne znajo izkoristiti. Navadno je za luč zadolžen kakšen električar, ki ima nalogo na začetku prireditve obrniti stikala in v primeru težav zamenjati varovalko. Reflektorje so pa že itak usmerili takrat, ko so jih kupili. Seveda so jih obrnili proti sredini odra, saj se tam največkrat kaj dogaja, in če se le da, le pod noge tistim, ki bodo na odru. Kako zmotno. Vsako dogajanje na odru zahteva drugačno postavitev svetlobe. Pri pevskem zboru moramo enakovredno videti pevce na levi, desni in na sredini. Pri folklorni skupini morajo biti enakovredno osvetljeni sprednji, zadnji, levi in desni plesalci, da o spremljajočih godcih ne govorim. Taka postavitev pa bi bila zagotovo popolnoma neprimerna za gledališko predstavo, ki želi pričarati intimno vzdušje le v enem delu odra. Zatorej, glavni problem ni v številu reflektorjev, ampak v dobri volji in vedenju, kaj kdo potrebuje.

Za kaj bi morali organizatorji prireditev poskrbeti, če bi želeli imeti dobre fotografije?

Če bi upoštevali tisto, kar sem omenjal v dosedanjih odgovorih, bi bilo storjenega že zelo veliko. Vsega pa fotografu ne morejo nuditi. V mislih imam možnost gibanja po prostoru. Poglej, prireditev je namenjena obiskovalcem. Reciva, da je dvorana polna in nima sredinskega prehoda, ki bi ga fotograf lahko izkoristil za svoje delo. Kaj mu preostane? Da si pravočasno izbori sedež v četrti vrsti in strelja na oder med glavami tistih, ki sedijo pred njim. Pri tem je zelo omejen, ker lahko fotografira le iz ene točke, poleg tega pa para živce sebi najbližjim gledalcem, ki bi si radi v miru ogledali prireditev. Druga možnost je, da fotografira s skrajne leve ali desne strani dvorane in ujame, kar ujame. Po končani prireditvi bo slabe volje fotograf, organizatorji pa tudi ne bodo imeli dobrih fotografij. Če odštejemo vprašanje svetlobe, z organizatorji nikdar nisem imel problemov. Nasprotno, vedno so bili do mene zelo prijazni in ustrezljivi.

Imaš najljubšo fotografijo?

Ne, nimam. So pa fotografije, ki jih rad večkrat pogledam.

Janez Eržen. (Foto: Janez Eržen, 15. 12. 2010.)

V zadnjih letih si pripravil vrsto samostojnih fotografskih razstav. Kje? Jih načrtuješ tudi v prihodnje?

Nikdar nisem razmišljal o razstavah. Do tega je prišlo na pobudo sodelavk iz Ivančne Gorice in Kočevja. Prepričali sta me, da je moje izdelke vredno predstaviti tudi v takšni obliki. Naredili smo izbor in rodila se je razstava, ki je bila do sedaj predstavljena v Ivančni Gorici, Logatcu, Brežicah, Velenju, na Vrhniki, v Trbovljah, Trstu, sledita pa še Tržič in Laško. Kako bo v prihodnje, pa ne vem. S tem je kar veliko dela, da ne govorim o stroških.

Kar osem let sva bila sodelavca, nekaj časa sedela skorajda za isto mizo, se dvakrat skupaj selila po prostorih, ki jih je imel JSKD v začasnem najemu, a nikoli se nisva toliko pogovarjala kot na poteh do različnih krajev Slovenije, kjer sva si ogledovala predvsem srečanja folklornih ter pevskih in godčevskih skupin. Bi se strinjal z mano, če rečem, da si človek prav na tovrstnih poteh nabere neprecenljive izkušnje?

Se strinjam. V pisarni sva bila pač zatopljena vsak v svoje delo, ki ga ni nikdar zmanjkalo, na poteh pa je le več časa. Težko bi si na delovnem mestu privoščila večurne debate o tem in onem. Če danes najine skupaj prevožene kilometre spremenim v ure, potem sva zares veliko prekamrljala. To so res neprecenljive stvari.

Se ti zdi, da bi se v folklorni dejavnosti lahko večkrat ukvarjali tudi z motivi, ki niso neposredno povezani s plesom. Npr. z bajkami, miti, legendami, povestmi ...?

Absolutno. Čutim, da bo prišlo tudi do tega. Če se spet vrnem nazaj, kakšni so bili programi folklornih skupin pred desetletji? Vse skupine so se držale izključno plesnih postavitev kakor pijanec plota. Danes so ti programi v marsičem drugačni, pestrejši, zanimivejši. Posebno je to opaziti pri otroških skupinah, ki pa jim počasi tudi že zmanjkuje idej o prikazu raznih šeg in navad iz pastirskega življenja. Še veliko je stvari, ki bi jih bilo vredno obdelati in prikazati kot naše ljudsko bogastvo, ne da bi ob tem zanemarjali plesno zapuščino. Saj še vedno velja, da program folklorne skupine lahko označimo gledališče zgodovine.

Na otroškem folklornem taboru jeseni 2010 na Debelem Rtiču si v predavanju dejal: »Togi igralci so proizvod togega režiserja.« Kaj si mislil s tem?

Dobesedno tisto, kar sem povedal, čeprav to ni zraslo na mojem zelniku. Se pa v popolnosti strinjam s tem. Poglej, kolikokrat so se na strokovnih pogovorih vodje izgovarjali, kako njihovi otroci ne zmorejo tega ali onega, kako jim je nerodno v stikih z nasprotnim spolom in podobne stvari. Dokazano je, da otroci zmorejo prav vse, če so le dobro strokovno vodeni in če je program pravilno zasnovan ter primeren njihovi starostni stopnji. To so nemalokrat dokazali tudi nama.

Vzemiva primer. Če vodja/režiser skupini otrok da napotek, da pridejo na oder in začnejo pasti krave, je to premalo. Prizor bo zelo tog in brez »duše«. Otroci morajo vedeti, od kod prihajajo, kam gredo, kakšna je njihova naloga v zgodbi, kakšen je njihov družben položaj, koliko je ura, kakšno je vreme, so tla mrzla itd. Čim več podatkov o svoji vlogi in nalogi bodo imeli, lažje in bolj prepričljivo jo bodo izvedli. Če teh podatkov vodja ne zazna že pri sebi, jih ne more posredovati naprej.

In kaj počneš sedaj, ko si v pokoju? Vem, da si vedno rad hodil v naravo in v hribe. Triglav ti je domač kot rojstna vas. Si zaposlen? Imaš izzive?

Predvsem nimam nobenega časa. Kateri upokojenec ga pa ima?! S službo še nisem pretrgal vseh vezí. Na pomembnejših prireditvah sem še vedno navzoč s svojim fotoaparatom, ker za zdaj še nisem dobil naslednika. Poleg tega sem vesel, da se občasno srečam z nekdanjimi sodelavci in mnogimi, s katerimi sem se spoznal v času opravljanja svoje naloge fotografa.

Doma imam dela toliko, kolikor ga vidim, vidim pa za zdaj še kar dobro. Ampak za hribe si pa rad vzamem čas. Pri tem vreme niti ni pomembno. Mnogim je le izgovor. S Triglavom sva si res skoraj na ti, še bolj pa s Kriško goro, ki je moje predvsem zimsko zatočišče za vzdrževanje kondicije. Ni lepšega, kot zvečer z baterijo na glavi zagristi v zasneženo strmino, na vrhu pa te čaka vroč čaj in kup prijaznih ljudi.

O izzivih težko govorim. Premalo časa sem še v novi funkciji. Veliko je stvari, ki bi jih rad počel, doživel in videl. Ta trenutek se predvsem z veseljem spominjam svojih zadnjih osem let dela, da ne govorim o prijateljih.

Vsem folklornim skupinam in njihovim folklornikom želim veliko uspeha in korajžne korake pri iskanju novih programov, *Folklorniku* pa, da bi še dolgo izhajal.

Zapisano januarja 2011.